

ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

«Έγενόμην ἐν Πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ καὶ ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος» (Ἄπ. 1,10)

Περίοδος Δ' - Ἔτος ΚΒ' Φλώρινα - ἀριθμ. φύλλου 1155 ²	Ὁ Μέγας Κανὼν 14 Ἀπριλίου 2016 (2005)	Συντάκτης (†) ἐπίσκοπος Αὐγουστῖνος Ν. Καντιώτης
---	--	---

Αὐτομεμψία

Ἀπόψε, ἀγαπητοί μου, σὲ ὅλους τοὺς να-
λοὺς τῆς Ὁρθοδοξίας ψάλλεται ὁ Μέγας
Κανὼν, **ἓνα ὑπέροχο ποίημα** ποὺ ἔγραψε ὁ ἅ-
γιος Ἀνδρέας Κρήτης.

Τί ἦταν ὁ ἅγιος Ἀνδρέας; Ἦταν παιδί μιᾶς
εὐσεβοῦς οἰκογενείας. Οἱ γονεῖς του τὸν ἀνέ-
θρεψαν μὲ πίστι, εὐλάβεια καὶ δάκρυα. Δεκα-
τεσσάρων ἐτῶν βγῆκε στὴν ἔρημο σὰν τὸν Ἰ-
ωάννη τὸν Βαπτιστή. Ἐκεῖ ἐμόνασε, ἔζησε ζωὴ
αὐστηρᾶς ἀσκήσεως μὲ προσευχὴ καὶ νηστεία.
Κατόπιν ἔγινε ὑποδιάκονος, διάκονος, πρε-
σβύτερος. Τέλος ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ καὶ ἐπίσκο-
πος, ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης. Ἔλαβε μέρος σὲ
τοπικὲς καὶ οἰκουμενικὲς συνόδους, ἀγωνί-
στηκε ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν.

Δικό του ἔργο εἶνε ὁ **Μέγας Κανὼν**. Καὶ ἐνῶ
πέρασαν ἀπὸ τότε 1.400 περίπου χρόνια, τὸ
ποίημα αὐτὸ μένει ἀθάνατο. Εἶνε μιὰ συλλο-
γὴ - μιὰ ἀνθοδέσμη ἀπὸ 250 ἄνθη - τροπάρια.
Πόθος τοῦ ποιητοῦ εἶνε νὰ σπάσῃ τὸν πάγο
τῆς **ἀδιαφορίας** ποὺ ἔχουμε· δὲν καίει κάτι
μέσα μας γιὰ τὸ Χριστό. Θέλει λοιπὸν νὰ λύσῃ
αὐτὴ τὴν ψυχρότητα, νὰ σπάσῃ τὴ λίθινη καρ-
διά, νὰ τὴν κἀνῃ λεπτὴ εὐγενῆ καὶ εὐαίσθητη,
ὥστε νὰ συναισθάνεται καὶ νὰ κλαίῃ καὶ γιὰ ἕ-
ναν ἁμαρτωλὸ λογισμό. Σκοπὸς τοῦ ποιήμα-
τος εἶνε νὰ μᾶς φέρῃ σὲ κατάνυξι, νὰ μᾶς κά-
νῃ «*πνεῦμα συντετριμμένον*», «*καρδίαν συν-
τετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην*» (Ψαλμ. 50,19).

Ἄν εἶχα δύναμι κι ἂν εἶχατε ὄρεξι, θὰ μπο-
ρούσαμε νὰ κάνουμε 250 κηρύγματα, ἓνα γιὰ
κάθε τροπάριο. Ἐδῶ ἀκροθιγῶς θὰ δοῦμε
τὴν **κεντρικὴν ἰδέαν** τοῦ ποιήματος.

Ὁ Μέγας Κανὼν, ἀγαπητοί μου, συνιστᾷ κά-
τι ποὺ ἐκφράζεται μὲ μιὰ λέξι σπάνια –πρῶτη
φορὰ θὰ τὴν ἀκούτε– δὲν ὑπάρχει καὶ στὰ λε-
ξικά. Εἶνε ἡ λέξις **αὐτομεμψία**. Σὰν ἔννοια τὴν
ἀναφέρει καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος.
Τί θὰ πῆ **αὐτομεμψία**; Μὲ ἀπλᾶ λόγια σημαί-
νει τὸ ἐξῆς.

Ὁ ἐγωιστὴς ἄνθρωπος, ὁ ἀλαζῶν καὶ ὑπε-
ρήφανος, κάνει τὸν **ἑαυτό του εἶδωλο**. *Αὐτο-
εἶδωλον* τὸ λέει ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ἐδῶ· «*Αὐτεῖ-
δωλον ἐγενόμην...*» (δ' ᾠδῆ, 26ο τροπ.). Ἔχουμε στή-
σει ψηλὰ στὴν καρδιά μας τὸ ἐγὼ μας. Τὸ ἐ-
παινοῦμε μόνοι μας, καὶ εὐχαριστούμεθα νὰ
μᾶς ἐπαινοῦν καὶ οἱ ἄλλοι. Κι ἅμα κάποιος, ἢ
ἢ μάνα ἢ ὁ πατέρας ἢ ὁ ἱεροκήρυκας, μᾶς κά-
νουν κάποια παρατήρησι, τότε γινόμαστε θη-
ρία. Τὸ ἐγὼ εἶνε τὸ εἶδωλο, ὁ θεὸς μας.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ ἐγωιστὴς καὶ ὑπερήφανος ἐ-
παινεῖ τὸν ἑαυτό του καὶ κατηγορεῖ τοὺς ἄλ-
λους, ὅπως ὁ φαρισαῖος, ἀντιθέτως ὁ ταπει-
νὸς δὲν κατηγορεῖ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ κατηγο-
ρεῖ – ποιόν; Τὸν ἑαυτό του. **Μέμφεται ἑαυτὸν**
– αὐτὸ θὰ πῆ **αὐτομεμψία**. Θεωρεῖ τὸν ἑαυτό
του, ὅπως ὁ τελώνης, ἓναν ἁμαρτωλὸ ποὺ ἔ-
χει ἀνάγκη τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ. Αὐτομεμ-
ψία, λοιπὸν, εἶνε ἡ κατηγορία τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Πῶς κατορθώνεται αὐτὸ τὸ δύσκολο πρᾶ-
γμα; Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας χρησιμοποιεῖ ἓνα **κα-
θρέφτη**. Ποιὸς εἶνε ὁ καθρέφτης αὐτός; **Ἡ ἁ-
γία Γραφή**. Ἐκεῖ, μέσα στὶς σελίδες τῆς, κα-
θρεφτίζεται· διαπιστώνει τίς ἀτέλειές του καὶ
κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό του. Μελετοῦσε **τὴν Πα-
λαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη**. Ἔβλεπε διάφο-
ρα πρόσωπα, ποὺ εἶχαν διαπράξει ἁμαρτήμα-
τα. Καὶ τί ἔκανε, τοὺς κατηγοροῦσε; Ὅχι· ἄλ-
λὰ τί; Προσέξετε καὶ θὰ καταλάβετε.

Θὰ ἔχετε ἀκούσει πολλές φορές νὰ κατη-
γοροῦν κάποιοι τοὺς πρωτοπλάστους. –Ἄχ,
λένε, τί μᾶς ἔκαναν ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐᾶ! Αὐτοὶ
φταῖνε, αὐτοὶ εἶνε ἡ αἰτία ὅλης τῆς ἀθλιότη-
τός μας... Ἐκφράζονται σκληρά. **Ἡ Εὐᾶ**, ἡ πρῶ-
τη γυναῖκα, πόσα δὲν ἔχει ἀκούσει! Τί λέει ὁ-
μως ἐδῶ τώρα ὁ Μέγας Κανὼν; Ἐγὼ εἶμαι ἢ
Εὐᾶ! Αὐτὸ ποὺ ἔκανε ἡ Εὐᾶ, ποὺ ἐλκυσθηκε
ἀπὸ τὸν ἀπηγορευμένο καρπὸ καὶ ἄκουσε τὴ
συμβουλή τοῦ σατανᾶ, αὐτὸ κάνω κ' ἐγὼ· ἔχω
μέσα μου μιὰ Εὐᾶ, Εὐᾶ ὄχι αἰσθητὴ ἀλλὰ **νοη-
τήν**, ποὺ μὲ σπρώχνει στὸ κακό (α' ᾠδῆ, 5ο τροπ.).

Τί ἔκανε καὶ ὁ Ἄδάμ; Παρέβη τὴν θεία ἐντολή καὶ τότε αἰσθάνθηκε γυμνός. Ἄλλα τὸ ἴδιο κάνω κ' ἐγώ· ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἄδάμ (α' ᾠδή, 3ο τροπ.). Αὐτὸ ποὺ ἔκανε ἐκεῖνος, τὸ κάνω κ' ἐγὼ καθημερινῶς. Ἔχω μέσα μου τὸν Ἄδάμ, τὸ «ἀδαμιαῖον πλέγμα» ποὺ λένε ἔτσι ψυχολογικά.

Παρακάτω ἀναφέρει ἄλλο παράδειγμα. Ὁ **Κάιν**, λέει, σκότωσε τὸν ἀδελφό του καὶ ἔγινε φονιᾶς. Κ' ἐγὼ φονιᾶς εἶμαι (α' ᾠδή, 7ο τροπ.). Εἶμαι Κάιν. Κι ἂν δὲν σκότωσα μὲ τὸ χέρι, σκότωσα ὅμως μὲ τὴν προαίρεσί μου. Ὅταν μισῶ τὸν ἄλλο, δὲν κάνω τίποτ' ἄλλο ἀπ' τὸ νὰ τὸν σκοτώνω. Διότι «*πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστί*» (Α' ἰω. 3,15).

Ἐπειτα θυμᾶται τὸν Ἡσαῦ. Αὐτός, λαίμαργος καὶ γαστρίμαργος, δοῦλος τῆς κοιλιᾶς, ὅπως ἦταν πεινασμένος, πούλησε γιὰ ἓνα πιάτο φαῖ τὰ πρωτοτόκιά του, τὰ μεγάλα προνόμια ποὺ εἶχαν οἱ πρωτότοκοι (αὐτοὶ κληρονομοῦσαν τὴν εὐλογία τοῦ πατέρα τους). Ἄλλα κ' ἐγώ, λέει ὁ ποιητὴς τοῦ Μεγάλου Κανόνος, εἶμαι Ἡσαῦ· διότι παραδίδω κάθε στιγμή στὸν ἐχθρό μου διάβολο «*τὰ τοῦ πρώτου κάλλους πρωτοτόκια*» (δ' ᾠδή, 11ο τροπ.).

Ἐν συνεχείᾳ θυμᾶται τὸν **Δαυῖδ**, ποὺ ἐμοίχευσε καὶ φόνευσε, ἀλλὰ ἔδειξε μετάνοια. Ἐγώ, λέει, εἶμαι Δαυῖδ. Διότι κάνω τὰ ἴδια καὶ χειρότερα· πορνεύω καὶ σκοτώνω, ἂν ὄχι σωματικῶς, τοῦλάχιστον ψυχικῶς· δὲν δείχνω ὅμως καὶ τὴν ἀνάλογη μετάνοια (ζ' ᾠδή, 4ο-5ο τροπ.).

Αὐτὰ εἶνε τέσσερα - πέντε παραδείγματα ἀπὸ τὰ τόσα ποὺ περιέχει ὁ Μέγας Κανὼν. Ἐγὼ εἶμαι ἢ Εὔα, ἐγὼ ὁ Ἄδάμ, ἐγὼ ὁ Κάιν, ἐγὼ ὁ Ἡσαῦ, ἐγὼ ὁ Δαυῖδ, ἐγὼ εἶμαι ὁ μέγας ἁμαρτωλός. Ἔτσι σκεπτόταν ὁ ἅγιος Ἀνδρέας, γι' αὐτὸ λέει· «Δὲν ὑπάρχει, Θεέ μου, ἁμαρτία ποὺ δὲν τὴν ἔκανα» (βλ. δ' ᾠδή, 4ο τροπ.), καὶ **δὲν ὑπάρχει ἄλλος πρὸ ἁμαρτωλὸς ἀπὸ μένα**. Ἄμαρτησα μὲ τὸ σῶμα, ἄμαρτησα μὲ τὴν ψυχὴ, ἄμαρτησα μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴ διάνοιά μου. **Ζητῶ τὸ ἔλεός σου** (βλ. δ' ᾠδή, 17ο τροπ.).

Καταλάβετε τώρα τί θὰ πῆ αὐτομεμψία; Κι αὐτὰ δὲν εἶνε λόγια· **τὰ συναισθανόταν βαθεῖα** αὐτὸς ποὺ ἀπὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν πῆγε στὴν ἔρημο καὶ πότιζε τὴ γῆ μὲ τὰ δάκρυά του.

* * *

Ἐλᾶτε τώρα, ἀγαπητοί μου, καὶ ρίξτε μιὰ ματιὰ σ' ἐμᾶς. Ἄν κοιταχτοῦμε στὸν πνευματικὸ καθρέφτη, θὰ δοῦμε ὅτι **εἴμαστε ἐγωιστὰ καὶ ὑπερήφανοι**. Καθένας μας κ' ἓνα αὐτοεἶδωλο. Λιβανίζουμε τὸν ἑαυτό μας καὶ εὐχαριστούμεθα νὰ μᾶς λιβανίζουν. Πόρρω ἀπέχουμε ἀπὸ τὴν αὐτομεμψία.

Θέλετε ἀπόδειξι; Ὅταν ὁ ἱεροκήρυκας ἐλέγ-

χη καὶ στηλιτεύη, στὸ τέλος λένε· «Καλὰ τοὺς τὰ εἶπε». Δὲν λένε «Καλὰ μᾶς τὰ εἶπε», βγάζουν τὸν ἑαυτό τους ἔξω. Ποῦ νὰ γίνῃ ὁ ἔλεγχος καὶ ἐπωνύμως! θὰ μισήσουν θανάσιμα τὸν κήρυκα, ἀντὶ νὰ τοῦ ποῦν, Σ' εὐχαριστοῦμε ποὺ μᾶς ὑπέδειξες τ' ἁμαρτήματά μας.

Ποῦ αὐτομεμψία; **Σπάνιο φαινόμενο**. Ἀπὸ τὶς περιπτώσεις αὐτὲς **ἀναφέρω δύο**.

- Στὸ στρατὸ ποὺ ὑπηρέτησα γνώρισα ἓναν ὑπέροχο **ἀξιωματικὸ** πολὺ μορφωμένο. Ἦταν ἐπιεικὴς στοὺς ἄλλους καὶ αὐστηρὸς στὸν ἑαυτό του. Τόσο αὐστηρὸς, ποὺ ἅμα ἔφταιγε τί ἔκανε· **τιμωροῦσε τὸν ἑαυτό του!** Ἄν καὶ δὲν ἦταν θρησκευτικὸς ἄνθρωπος, εἶχε αὐτομεμψία.
- Κι ἄλλο ἓνα παράδειγμα. Πρὶν πολλὰ χρόνια εἶχα πάει στὸ Ἅγιον Ὄρος. Καθὼς περπατοῦσα στὸν ἅγιο αὐτὸ τόπο, ἄκουσα φωνὲς καὶ ὑβρεολόγιο· «Κτῆνος! ζῶν! παλιάνθρωπε!...». Μοῦ φάνηκε σὰν νὰ μαλώνουν δυό. Κ' ἐδῶ καυγάδες; λέω. Σκανδαλίστηκα. Πλησιάζω, σκύβω· τί νὰ δῶ; Ἦταν ἓνας καλόγερος μόνος του, καὶ σκυμμένος **κατηγοροῦσε τὸν ἑαυτό του...** Πῶ πω πω! Γι' αὐτὸ ἀγίασανε αὐτοί...

Ἐμεῖς δὲν κάνουμε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ πετροβολοῦμε τοὺς ἄλλους. Ἀκόμα καὶ **στὴν ἐξομολόγησι**. Γι' αὐτὸ ἐγὼ δὲν ἐξομολογῶ. Ἐρχεται ἢ ἄλλη καὶ γελάει, δικαιολογεῖται, ρίχνει τὸ φταιξιμο στοὺς ἄλλους· δὲν κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό της. Ἡ ἐξομολόγησις εἶνε αὐτομεμψία. Ἔχεις αὐτομεμψία; πῆγαινε νὰ ἐξομολογηθῆς· δὲν ἔχεις αὐτομεμψία; τί πηγαίνεις; θὰ κολασθῆς. Δὲν ὑπάρχει «*γνώθι σαυτόν*».

Ὁ Μέγας Κανὼν μᾶς διδάσκει τὸ σπουδαῖο **μάθημα** τῆς αὐτομεμψίας· μόνοι μας νὰ ἐλέγχουμε τὸν ἑαυτό μας, νὰ τὸν καθίζουμε στὸ ἐδῶλιο, νὰ τὸν κατηγοροῦμε, νὰ τὸν τιμωροῦμε. Μᾶς ὀπλίζει μὲ τὸ σπουδαῖο **ὄπλο** τῆς αὐτομεμψίας, γιὰ νὰ νικήσουμε τὸν ἐγωισμό, τὴν ὑπερηφάνεια, τὴν ἀλαζονεία, τὸ ὑψηλὸ φρόνημα, ὥστε νὰ γίνουμε ταπεινοὶ τελῶνες καὶ νὰ λέμε «*Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ*» (Λουκ. 18,13). Τότε θὰ ἐφαρμόσουμε ἐκεῖνο ποὺ εἶπε ὁ Χριστός· «*Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιαστὰ ἄρπάζουσιν αὐτήν*» (Ματθ. 11,12). Τότε θὰ ἔχουμε τὸ φρόνημα ποὺ εἶχε ὁ ἀπόστολος Παῦλος καὶ θὰ λέμε· «*Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ*» (Α' Τιμ. 1,15).

Εἶθε ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, ὁ ὁποῖος μᾶς διδάξε τὰ μεγάλα αὐτὰ μαθήματα, ν' ἀποκτήσουμε τὸ ὄπλο, τὸ ἀπαραίτητο ὄπλο, τὴν αὐτομεμψία.

(†) **ἐπίσκοπος Αὐγουστῖνος**